



CLEAN INDUSTRIAL DEAL: BOUWEN AAN EEN DUURZAME EN CONCURRERENDE INDUSTRIE

De Europese industrie kan steeds minder goed concurreren met bedrijven uit de Verenigde Staten en China. Daarom werkt de Europese Commissie aan een plan om de industrie door snel te verduurzamen weer concurrerend te maken: de Clean Industrial Deal. VNO-NCW en MKB-Nederland hebben essentiële bouwstenen geïdentificeerd voor een succesvolle uitwerking van de Clean Industrial Deal.



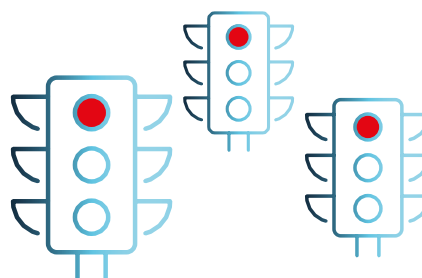
De prijs van energie wordt in Europa weer concurrerend door op grote schaal duurzame energie te gaan produceren en gebruiken. Ook worden grondstoffen steeds vaker uit ons afval gewonnen, wat Europa minder afhankelijk maakt van landen die belangrijke grondstoffen en fossiele brandstoffen leveren.

Voor Nederland en Europa is het belangrijk dat de investeringen die nodig zijn loskomen. Dus dat installaties gebouwd worden voor de productie van groene brand- en grondstoffen zoals elektrolyzers, biofuel-fabrieken, groen staal en plastic-recyclaars. In Nederland liggen alleen al bij de 20 grootste bedrijven honderd projecten en investeringsplannen klaar.¹

Nog geen verdienmodel voor duurzame investeringen

Het probleem is dat deze plannen nog te weinig worden omgezet in concrete investeringsbeslissingen. Dit komt omdat er op dit moment geen vooruitzicht is dat de investering terugverdiend kan worden. Hoge energieprijzen, onvoldoende

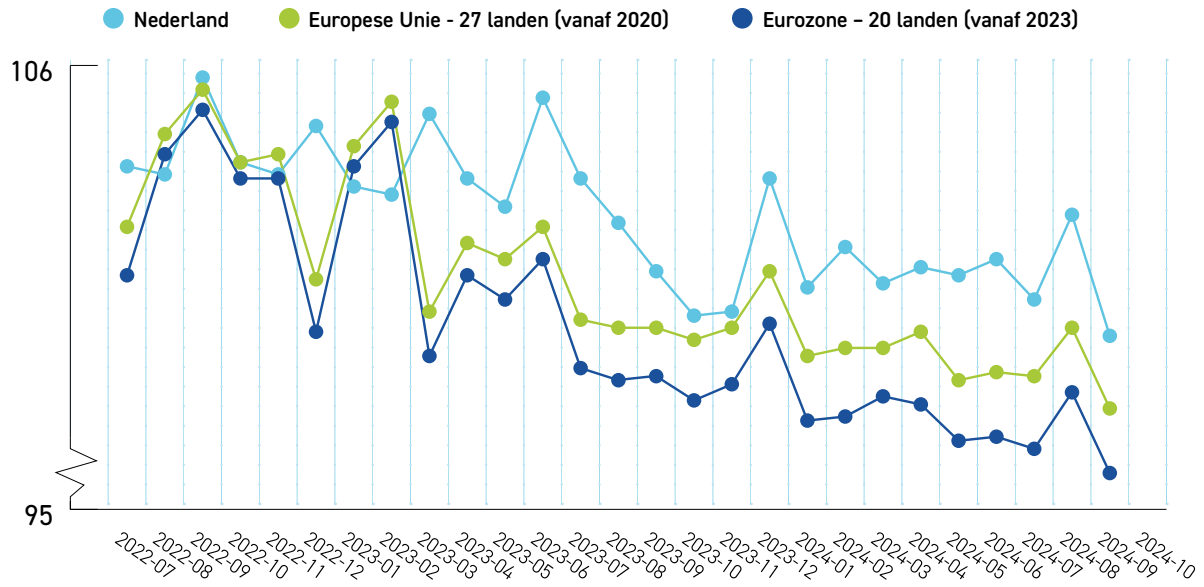
marktvrage, een gebrek aan energie-infrastructuur en trage vergunningstrajecten vormen hierbij enkele van de grootste obstakels. Hierdoor blijven de stoplichten voor veel duurzame investeringen voorlopig nog op rood staan. Tegelijk daalt de Europese industriële productie en stijgt de totale Europese CO₂-uitstoot uit import (zie grafieken).



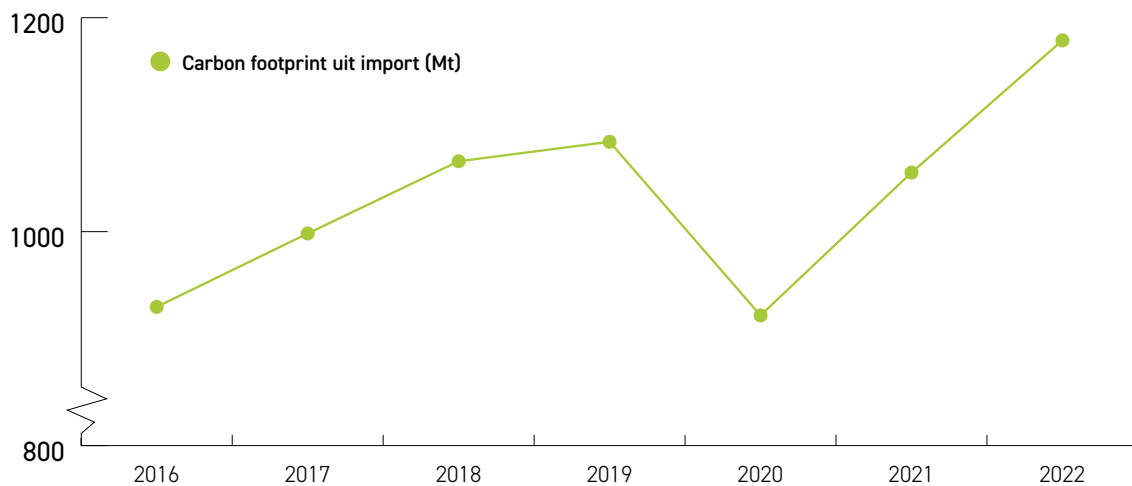
¹ [Inventarisatie CO2-reductieplannen en knelpunten daarvoor bij de Nederlandse industrie | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

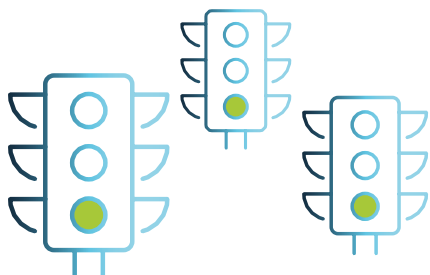


Grafiek 1: Dalende Europese industriële productie sinds energiecrisis (bron: Eurostat, 2024)



Grafiek 2: Stijgende Europese carbon footprint uit import van derde landen (bron: Eurostat, 2024)





Licht op groen zetten voor investeringen

De problemen waar we voor staan zijn zo groot dat ze de landsgrenzen overstijgen. In plaats van ons te richten op kleine stappen, is er een ambitieus plan nodig waarmee we echt grote slagen maken. En dat kan alleen samen, op Europees niveau.

De Clean Industrial Deal moet alle obstakels voor projecten wegnemen en de stoplichten voor investeringen op groen zetten.

Bouwstenen voor een succesvolle Clean Industrial Deal

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben een aantal essentiële bouwstenen opgesteld voor een succesvolle uitwerking van de Clean Industrial Deal.



CONCURRERENDE ENERGIEPRIJZEN

De energieprijzen in Europa liggen structureel hoger dan in de VS. Elektriciteit is hier twee tot drie keer duurder, en gas zelfs vier tot vijf keer. Om dit probleem aan te pakken moeten we doorgaan met de energietransitie en versneld investeren in het opwekken van schone energie, zoals wind, zon en nucleair. Alleen op deze manier dalen op termijn de energieprijzen naar een concurrerend niveau.

Om te zorgen dat dit gaat gebeuren, is een mix aan maatregelen nodig waardoor zekerheid ontstaat dat investeringen

rendabel worden. Een voorbeeld is dat afnemers van groene energie gemakkelijker lange-termijn contracten moeten kunnen afsluiten met de ontwikkelaars daarvan, bijvoorbeeld door een garantstelling vanuit de Europese Investeringsbank (EIB) voor het geval de afnemer niet aan z'n verplichtingen kan voldoen. Of zogenaamde 'Contracts for difference' zoals we die in Nederland ook kennen voor het bouwen van windparken.²

Ook zal de Europese Commissie een gelijk speelveld moeten creëren binnen Europa. Door tijdelijke staatssteunregels af te bouwen en netwerktarieven te harmoniseren. Zo lang dit niet is gerealiseerd zal Nederland ook zelf een oplossing moeten vinden de voor de prijs van elektriciteit. Die is hier 2x zo hoog als in Duitsland en 3x zo hoog als in Frankrijk. Bijvoorbeeld door de netwerkkosten niet meer via de energierekening te laten lopen en de Europees aanbevolen IKC-regeling ook in Nederland toe te passen.



MARKTVRAAG NAAR DUURZAME PRODUCTEN

Een investering in een duurzame installatie voor bijvoorbeeld bio-plastic of staal gebeurt niet wanneer er geen zicht is op voldoende afnemers voor die schone producten. Daarom roepen we de nieuwe Europese Commissie met klem op om maatregelen te nemen die zorgen dat de vraag naar schone producten op grote schaal ontstaat. Dat kan bijvoorbeeld door het bijmengen daarvan te verplichten, zoals nu al gebeurt met biofuel aan de pomp. Ook kunnen overheden wanneer zij producten of diensten kopen eisen stellen. Niet in de laatste plaats is voor het behoud van industrie in Europa van belang dat er, net als in de Verenigde Staten, een zekere mate van 'geproduceerd in Europa'-verplichting komt.



GRENDOERSCHRIJDENDE ENERGIE-INFRASTRUCTUUR

Veel bedrijven hebben momenteel nog onvoldoende toegang tot de infrastructuur die zij nodig hebben om groen te kunnen produceren (onder andere elektriciteit, waterstof en CO₂-opslag). Daarom is het essentieel dat Europa investeert in meer grensoverschrijdende energie-infrastructureur en opslagcapaciteit. Hiervoor kent Europa de Connecting Europe Facility-Energy. Die is hierbij onmisbaar, maar het budget voor deze projecten moet worden verhoogd. Daarnaast moeten lidstaten energiesysteemontwikkeling coördineren en bijvoorbeeld afspraken maken over een eerlijke verdeling van de kosten

voor grootschalige energieprojecten die momenteel voor rekening komen van één lidstaat (zoals offshore-infrastructuur) maar waarvan meerdere lidstaten profiteren. Hoe beter energie letterlijk door Europa stroomt, hoe beter vraag en aanbod bij elkaar komen, dus hoe lager de prijs. Dit draagt dus bij aan een stabielere en betaalbare energiesysteem voor iedereen.



SNELLERE VERGUNNINGVERLENING

Vergunningstrajecten duren nu vaak te lang door ingewikkelde en soms zelfs tegenstrijdige regels.³ Hierdoor lopen belangrijke verduurzamingstrajecten onnodige vertraging op. De Europese Commissie kan helpen door Europese regels voor vergunningverlening (o.a. RED III, NZIA, CRMA) te harmoniseren in de aangekondigde Decarbonisation Accelerator Act en hierbij versnellingen mogelijk te maken, bijvoorbeeld met ambitieuze Europese 'versnellingsgebieden' (versnelde procedures en tijdelijke uitzonderingen op andere regelgeving voor speciaal aangewezen strategische projecten).



STERKERE EUROPESE WATERSTOFKETENS

Europa heeft grote ambities op het gebied van groene waterstof, maar ook hierin blijven investeringen ver achter. De definitie van groene waterstof in de Europese regelgeving drijft de prijs zodanig op dat hier geen afnemers voor te vinden zijn. Een eenvoudige oplossing is om het in werking treden van de koste opdrijvende elementen van deze regelgeving uit te stellen.

Bovendien is het van belang om EU-financieringsprogramma's voor hernieuwbare en koolstofarme waterstofprojecten uit te breiden, zoals IPCEI's, het Innovatiefonds en de Waterstofbank uitbreiden.



EEN EUROPEES KADER VOOR CO₂-AFVANG, -GEBRUIK EN -OPSLAG (CCUS)

CO₂-afvang, -gebruik en -opslag (CCUS) is onmisbaar om de koolstof te kunnen hergebruiken in de industrie. Toch vinden investeringen in de aanleg van de infrastructuur nog onvoldoende plaats. Onder andere omdat regelgeving voor CO₂-trans-

port en gemeenschappelijke standaarden voor de opslag en verwerking van CO₂ nog ontbreken. Europa heeft al een CCUS-strategie. Die moet snel worden omgezet in concreet beleid.



EEN EFFECTIEF EN EFFICIËNT CARBON BORDER ADJUSTMENT MECHANISM (CBAM)

CBAM beschermt Europese bedrijven tegen oneerlijke concurrentie van meer vervuilende producten uit andere delen van de wereld. Investerings in productie van schone producten zullen alleen plaatsvinden wanneer CBAM werkelijk effectief is, want anders kunnen deze producenten niet concurreren met bedrijven buiten Europa. Op dit moment zijn er twee problemen. CBAM geldt nu niet wanneer Europese bedrijven hun schone product naar landen buiten de EU exporteren. Daardoor kunnen zij daar niet concurreren met producten van vervuilende producenten. Bovendien werkt CBAM alleen op grondstoffen zoals staal en kunststof, en niet op halffabricaten en eindproducten, waardoor er 'stiekem' alsnog vervuilende producten op de Europese markt komen. Om CBAM goed te laten werken, is het daarom belangrijk om het functioneren ervan tijdens de overgangsfase nauwkeurig te monitoren en de werking waar nodig aan te passen, bijvoorbeeld met een exportsteunregeling.

Tot slot: ook andere aspecten uit de rapporten van Letta en Draghi zijn van belang om investeringen in productie van duurzame energie en grondstoffen los te trekken. Zoals het verbeteren van de interne markt, het verminderen van regeldruk, financiering van innovatie en handels- en investeringsbeleid.



³ BusinessEurope (2024), 'SWOT-analysis on permitting'.



